

ВПЛИВ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ЛЮДСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Запорожченко Юлія Григорівна

Інститут інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України

Сучасний етап розвитку людства, який характеризується інтенсивними процесами проектування, розроблення і впровадження наукоємних, прогресивних технологій, що поступово перетворюються на інтегровані компоненти людської життєдіяльності, відкриває для нас нові широкі перспективи: полегшення трудової діяльності, можливість самореалізації особистості, розширення асортименту навчальних засобів, покращання якості життя в цілому.

Особливий інтерес складає окрема категорія технологій, відома під назвою «Hi-Tech», або «високі технології». Вони, на відміну від інших технологій, що використовуються для виробництва продукції чи надання послуг, мають культурогенну силу, здатність здійснювати істотний вплив на суспільство, культуру, трансформуючи їх. У загальному сенсі високі технології – це найновіші і найпрогресивніші технології сучасності, до яких належать найбільш наукоємні галузі промисловості: мікроелектроніка, обчислювальна техніка, програмування, робототехніка, нанотехнології, штучний інтелект, інформаційні технології тощо. Завдяки розвитку і проникненню ІКТ в сферу освіти, ця сфера також потрапляє до категорії тих галузей, де використовуються високі технології.

Упродовж останніх років дослідники відзначають появу нових напрямів, що зумовлені необхідністю забезпечення процесу реплікації високих технологій – так званих «Hi-Hume», або високих гуманітарних технологій. Хоча досі тлумачення цього поняття є досить неоднозначним, мова йде, здебільшого, не про олюднення технологій, а про технології маніпулювання людською свідомістю. Розвиток Hi-Hume зумовлений інтенсивним упровадженням Hi-Tech, що потребує нових підходів до процесів управління суспільством.

Однак, головним чином своїм розповсюдженням високі гуманітарні технології зобов'язані окремій групі Hi-Tech – інформаційним технологіям, зокрема, персональним комп'ютерам і засобам масової комунікації. На думку вчених, Hi-Hume неможливі без високих інформаційних технологій. По суті, вони є наслідком процесу конвергенції соціальних та інформаційних технологій. Hi-Hume в першу чергу пов'язані з інформацією, з особливостями, шляхами її подання, оброблення, «програмування» її засвоєння визначеними користувачами у потрібний спосіб. Якщо Hi-Tech змінюють реальність, то Hi-Hume змінюють сприйняття цієї реальності й, часом, не в позитивний бік.

Загальновизнаний факт, що психіка сучасної людини перебуває у постійній взаємодії з різноманітними носіями інформації: відбувається постійний хаотичний або цілеспрямований вплив з боку засобів масового інформування; темп і ритм життя динамічно прискорюється; з'являються нові види залежностей (ігроманія, лудоманія, Інтернет-залежність тощо), зумовлені зануренням у віртуальну реальність комп'ютерних ігор і глобальної мережі. Серед негативних наслідків цього відзначають такі, як «тунельний» синдром, погіршення зору, психічні розлади, нервово виснаження, захворювання центральної нервової системи та ін.

Необдумане використання новітніх технологій може спричиняти руйнування цілісності внутрішнього світу, ціннісних орієнтацій підростаючого покоління. Сучасному індивіду, який виховується в умовах глобалізованого полікультурного соціуму з часом стає все складніше орієнтуватися як у тих подіях, що відбуваються у безпосередній близькості, так і в тих, що відбуваються в суспільстві загалом. Підростаючому поколінню треба навчитися розрізняти базові закономірності розвитку світу, прогнозувати наслідки своїх дій та дій оточуючих, здійснювати неупереджений аналіз, проектувати власний розвиток.

В умовах високотехнологічного суспільства сформувалися нові моделі поведінки особистості:

- самоактуалізована особистість – прагне творчої діяльності, створення нового, самовдосконалення, максимальної реалізації власного потенціалу, навіть якщо це суперечить встановленим нормам культурного, соціального оточення. Така людина здатна до самостійного вибору, готова до ризику, помилок, нових ідей;

- особистість «nobrow» – підкоряється цінностям споживання, спрямованим на гонитву за матеріальними благами, новинками, брендами. Для таких індивідів сам процес отримання нових речей або послуг стає важливішим за самі речі і послуги. Вони стають заручниками рекламних кампаній, втрачаючи власну індивідуальність, здатність до оцінювання і критики;

- особистість, яка поєднує риси обох цих моделей. З одного боку, у професійній діяльності такі індивіди відчують потребу у творчому підході, в умінні продуктивно взаємодіяти з іншими людьми. Однак, з іншого боку, в сучасних умовах високотехнологічного суспільства вони самі часом перетворюються на об'єкт чийось маніпуляцій.

Нині важливою задачею системи освіти стає корекція цих моделей. Важливо побудувати навчальний процес таким чином, щоб людина могла максимально повно використовувати можливості технологій, зміцнюючи тим самим власну інтелектуальну складову. Лише за умов такого підходу ми зможемо розраховувати на запобігання негативному впливу ІКТ та на ефективність використання їх в освіті, а саме: формування системного бачення світу, орієнтацію на рефлексивне знання, збільшення свободи в спілкуванні й у шляхах отримання нового знання, розвиток самоактуалізованої особистості.

Наше дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми і потребує подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел

1. Виртуальная реальность: философские и психологические проблемы / Под ред. Н. А. Носова. – М., 1997. – 187 с.

2. Жукова Е. А. Ні-Tech: феномен, функции, формы : Монографія / Под. ред. И. В. Мелик-Гайказян. – Томск : Издательство Томского государственного педагогического университета, 2007. – 376 с.

3. Жукова Е. А. Ні-Tech и Ні-Nime: новые требования к подготовке профессионала // Вестник Томского государственного педагогического университета. – Серия: Гуманитарные науки (Экономика). – 2005. – Вып. 5 (49). – С. 75–77.

4. Субетто А. И. Информационная революция: образование и будущее мировой цивилизации // Интеллектуальные инновации в обществе и развитие образования : Мат-лы науч. конф. «Интеллектуальные инновации в обществе и развитие образования», 1-3 окт. 1996. – Новосибирск, 1997. – С. 14–19.